[א]טלית שאולה כל שלשים יום פטורה מן הציצית, אדהכי אייתוה לההוא גברא דלא הוה מוקיר אבוה ואמיה [ב]כפתוהו אמר להו שבקוהו דתניא כל מצות עשה שמתן שכרה בצדה אין בית דין שלמטה מוזהרין עליה אמר ליה חזינא לך דחריפת טובא, אמר ליה אי הוית באתריה דרב יהודה אחוינא לך חורפאי/ אמר ליה אביי לרב ספרא כי סלקת להתם בעי מינייהו: כבדא מה אתון ביה. ① כי סליק אשכחיה לרב זריקא אמר ליה אנא שלקי ליה לרבי אמי ואכל, כי אתא לגביה אמר ליה למיסר נפשה לא קא מיבעיא לי, כי קמבעיא לי למיסר חבירתה, [°]מ"ש למיסר נפשה דלא מיבעיא לך דתנן אינה נאסרת, למיסר חבירתה נמי לא תבעי לך דתנן [*]הכבד [ג]אוסרת ואינה נאסרת מפני שהיא פולטת ואינה בולעת ? אמר ליה דילמא התם בכבדא דאיסורא

ומשום

כפתוהו. על העמוד להלקותו כדתניא (כתובות דף פו.) בד"א בלאוין ותו לא במצות לא תעשה שכבר נעשית העבירה *אבל מצות עשה שלפניו ואינו רוצה לקיימה כגון אומרין לו עשה סוכה ואינו עושה עשה לולב ואינו עושה מכין אותו עד שתצא נפשו: שמתן שכרה בצדה. למען יאריכון ימיך (שמות כ) לכך פירש מתן שכרה לומר אם לא תקיימנה זהו עונשו שלא תטול שכר זה: כבדא מה אתם נוהגין בו. מותר לבשל בקדרה או אסור מפני שפולט דם ואע"פ שכולו דם אפ"ה לאחר שפירש ויצא הרי הוא דם ואסור: כי סליק. רב ספרא: אשכחיה לרבי זריקא. ובעא מיניה: אמר ליה. ר' זריקא: אנא שלקי לר' אמי ואכל. בשלתי לו הכבד ואכלו: כי אתא. רב ספרא: לגביה. דאביי סיפר לו מה ששמע: א"ל. אביי: למיסר נפשה. שיהא דם הנפלט ממנה חוזר לתוכה ואוסרת: לא מיבעיא לי. דפשיטא לי דכיון דטרודה היא לפלוט ולהוציא כל שעה לא בלעה: כי קמיבעיא לי למיסר חבירתה. אם דם היוצא ממנה אוסר בשר אחר המתבשל עמו: דתנן הכבד [אוסרת] ואינה נאסרת. כלומר מדפשוט לך בדידה דשריא אלמא שמיעא לך הא מתני' אם כן למיסר נמי חבירתה לא תיבעי לך דהא הך משנה גופה תנן בה דאוסרת ובסדר זרעים היא: אמר ליה דלמא ההיא בכבדא דאיסורא. כגון דטרפה:

ומשום

טלית שאולה פטורה כל שלשים יום כו'. מדאורייתא פטורה לעולם כדקאמר בראשית הגז (לקמן דף קלו.) כסותך ולא של אחרים אלא לפי שנראית כשלו חייבוה חכמים משלשים יום ואילך דאין דרך לשאול יותר משלשים יום ומכאן מדקדק ר"ת דסתם שאלה שלשים יום כמו הלואה דאמרינן במכות (דף ג:) המלוה את חבירו סתם אין רשאי לתובעו פחות משלשים יום ונראה דאין ראיה מזה דה"נ אמרינן בהתכלת (מנחות דף מד.) השוכר בית בחוצה לארץ כל שלשים יום פטור מן המזוזה אע"ג דסתם שכירות לא הויא שלשים יום ולענין ברכה נראה שאין לברך על השאולה אע"פ שאומר ר"ת *דנשים מברכות אסוכה אע"ג דפטורות דהוי הינה. מלווה ועושה מדאשכחן *רב יוסף דאמר מאן דאמר לי הלכה כרבי יהודה דאמר סומא פטור מן המצות עבידנא יומא טבא לרבנן ואם לא היה יכול לברך כל הברכות לא היה שמח בדבר מ"מ לא דמי לטלית שאולה דהתם אדם אחר היה חייב שאינו סומא או שאינה אשה אבל הכא כל אדם פטור כשאינו שלו ואעפ"כ המברך לא הפסיד וי"מ דאם היא של כלאים כגון טלית דאסורה כיון דפטורה מדאורייתא ואומר ר"ת דאין לחוש מדאמרינן בריש התכלת (מנחות דף מ:) ותכלת אין בה משום כלאים ואפילו בטלית פטורה ומסיק כגון שהטיל למוטלת פירוש טלית שיש בה ציצית כבר ולא בעי למימר כגון שאחר כך הסיר הראשונים וקמ"ל דלא הויא פסולה משום תעשה ולא מן העשוי דאם כן למה ליה למימר אין בה משום כלאים לימא הטיל למוטלת כשרה אלא הא קמ"ל כל טלית דאשתרי בה כלאים דהיינו בתכלת מותר בכל ענינים בין להתעטף בין להניח תחתיו בין לו בין לחבירו בין לאשתו בין ביום בין בלילה דלגמרי שרא ביה כלאים והא דאמרינן בפרק במה מדליקין (שבת דף כה:) גזירה משום כסות לילה לא כמו שפירש בקונטרס *שמא יתכסה בה בלילה אלא גזירה משום כסות המיוחד ללילה דלא אשתרי בה כלאים כלל דאומעיט מראיתם ור' אלעזר ממ"ץ הקשה לו דאמר בריש ערכין (דף ג:) הכל חייבים בציצית כהנים לוים וישראלים ומפרש דכהנים אצטריך ליה דסלקא דעתך אמינא הואיל ואשתרי כלאים גבייהו לא ליחייבו קמ"ל נהי דאשתרי בעידן עבודה שלא בעידן עבודה לא אישתרי ולא אמרינן דאישתרי בכל ענין ואומר ר"ת דהתם נמי אישתרו בכל ענין אפילו שלא בעידן עבודה כדאמרינן בפרק בא לו (יומא דף סט.) גבי בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהם או לא ת"ש לא היו ישנים בבגדי כהונה שינה הוא דלא הא הלוכי מהלכי ועוד תניא התם גבי בגדי כהונה דלצאת בהם במדינה אסור פירוש משום איסור הקדש ובמקדש מותר בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה *והא דקאמר נהי דאשתרו בשעת עבודה כלומר בגדים שלובשים בשעת עבודה שלא בשעת עבודה פירוש בגדי חול מי אישתרו בכלאים ומיהו משמע התם דלא שרו אלא דרך לבישה דבעי למידק התם דניתנו ליהנות בהם מדקתני פושטים אותם ומקפלים ומניחין אותם תחת ראשיהם ודחי לא תימא תחת ראשיהם אלא אימא כנגד ראשיהם וה"נ מסתברא דאי ס"ד תחת ראשיהם נהי דניתנו ליהנות בהם תיפוק ליה משום כלאים ולפי זה בטלית שאולה היה אסור להניחו תחתיו ומיהו נראה שיש לחלק בין טלית שכל עיקר לבישתה לצורך הנאתו ובין בגדי כהונה שעיקר לבישתן לצורך עבודה: כל מצות עשה שמתן שכרה כו'. וא"ת והרי צדקה דכתיב פתוח תפתח את ידך וגו' כי בגלל הדבר הזה יברכך וגו' (דברים טו) ואמרינן בפ"ק דב"ב (דף ח:) דרבא אכפייה לרב נתן בר אמי ואפיק מיניה ארבע מאות זוז לצדקה ואומר ר"ת דאכפייה היינו בדברים כדאשכחן פ' נערה בכתובות (דף נ.) אכפייה ועל ועוד דבצדקה נמי איכא לאו לא תקפוץ ולא תאמץ (דברים טו)*: כבדא מה אתון ביה. אומר ר"ת דכולה הך שמעתא איירי בכבד שלא נמלח דאי בתר מליחה ושהייה במלח פשיטא דשרי לבשלה בהדי בשר שעל ידי מליחה יצא כל הדם שכך נוהגין העולם לבשל אחר צלייה והוא הדין דשרי אחר מליחה דשיעור מליחה פי' בה"ג דהוי כשיעור צלייה משום דמליח הרי הוא כרותח דצלי ופולט על ידי צלייה *אבל בלא מליחה מיבעיא ליה אי שרי לבשל עם בשר דשמא דם הכבד אע"פ שפירש מותר אע"פ שדם שאר האברים שפירש אסור כדאמרינן בפ' קמא דכריתות (דף ד:) חד לדם האברים ולכך אמרינן לקמן (דף קיג.) דאין מולחין בשר אלא בכלי מנוקב דם הכבד שמא שרי דהא כל הכבד דם הוא ושרייה רחמנא כדאמר לעיל (דף קט:) שרא לן כבדא ונראה דמדאורייתא פשיטא ליה דדם הכבד מותר אף על פי שפירש משום דכולו דם הוא כדפירשתי מדלא חשיב *פרק דם שחיטה (כריתות דף כב:) דם הכבד *דקתני דם הטחול ודם הלב ודם הכליות ודם האברים הרי אלו בלא תעשה אלא מדרבנן מבעיא ליה ואפילו נאסור מדרבנן דם היוצא ממנו על ידי מליחה לפי שהוא בענין גזירה אטו שאר דם כי היכי דגזרינן בדם מהלכי שתים דאמרינן (שם דף כא:) שבין השינים מוללו שעל הככר גורדו מ"מ מיבעיא ליה בבשול לפי שאינו ניכר הדם כלל ולכך יהא מותר ולא נגזור בשול כבד אטו בשול בשר אחר בלא מליחה ועוד יש לומר בע"א דבלא מליחה פשיטא לאסור ועל ידי מליחה הוא דמבעיא ליה כיון שיש בכבד רוב דם שמא אינו יוצא כולו על ידי מליחה או שמא יוצא ומיהו קשה קצת דקאמר בסמוך למיסר חבירתה נמי לא תבעי לך דתנן הכבד אוסרת הא איכא לאוקמי בשלא נמלחה ולפירוש רבינו תם ניחא וי"ל דמשמע ליה דמיירי אחר מליחה כמו שדרך לבשל בשר ולקמן (דף קיא.) גבי בר שבא דאייתו לקמיה כבדא שליקא ולא אכל לפירוש ר"ת צריך לומר דיודע היה שלא נמלחה הכבד והא נמי דפשיט מההוא דקריבי קניא בקופיה יודע היה שלא נמלחה הכבד אף על פי שא"ל כי הריאה והלב שהיו עם הכבד נמלחו ואין לתמוה על זה דכמה דברים היו עושין כדי להראות הלכה לתלמידים אי נמי כל שלשתן נמלחו אלא דלכבד לא מהניא מליחה אלא בקריעה שתי וערב ותחוביה לתחת כדקאמר בסמוך ולקמן (שם) נמי דקאמר אבל *לטחול שומנא בעלמא הוא ומייתי מדשמואל דעבדי ליה תבשילא דטחלי ביומא דהקזה היו יודעים דבלא מליחה היו עושין לו דבמליחה כבדא נמי שרי א"כ התם קאי אקריעה שתי וערב הני מילי כבדא אבל טחלא לא בעי קריעה כי הא דשמואל כו' ויודעין היו דמטחול שלם עבדי ליה ורב אלפס כתב שמנהג בכל ישראל שלא לבשל כבד אפילו אחר מליחה בלא צלייה: דתנן הכבד אוסרת ואינה נאסרת מפני שהיא כו'. משנה היא במסכת תרומות (פ"י מ"א) ותימה רב ספרא מעיקרא מאי סבר שלא הביא לו המשנה כמו שמביאה לבסוף דבשלמא אם מתחלה היה יודע דמשניות *אפילו דזרעים ודטהרות היו שגורות בפיהם כדפי' בפרק תולין (שבת דף קלח:) גבי עתידה תורה שתשתכח מישראל הא נמי מתניתין היא הסרך שנמצא בתנור הפת שבתוכו שניה מפני שהתנור תחלה ויש לומר דגם בתחלה היה יודע המשנה אבל היה סבור שאביי הוא מסופק בשליקה אם נאסרת או אינה נאסרת כמבושלת דפליגי בה תנאי בסמוך והיה מסופק היאך הלכה ועל כן הביא לו ראיה מר' זריקא ור' *אמי שלקו ליה ואכל והשיב לו אביי דלמיסר נפשה לא קמיבעיא ליה דאינה נאסרת כת"ק דרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה וכסתם מתניתין דתרומות והשיב לו למה אין פשוט לך מתוך אותה משנה עצמה שאתה למד ממנה שאינה נאסרת אפילו בשליקה *שאפילו בבישול אוסרת חבירתה:

כי

עין משפט
נר מצוה

ע א מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ד סמג עשין כו טוש"ע א"ח סי' יד סעיף ג [וברב אלפס הלכות ציצית דף מח.]:

עא ב מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' טו:

עב ג מיי' פ"ו מהל' מאכלות אסורות הל' ז ועי' בה"מ ובכ"מ שהאריך סמג לאוין קלז טוש"ע י"ד סי' עג סעיף א:

נושא/מגנה [קדושין לא.]

◇ ב׳ מפקטים על ר׳ ספרא
עם ר׳ זריקא בארץ ישראל-
בירורי הלכות לגבי בישול
כבד:
• לבד
• עם חתיכות בשר אחרות

◆

גליון הש"ס

גמ' מ"ש למיסר נפשה. עיין זה לעיל דף יב ע"ב: רש"י ד"ה כפתוהו וכו' אבל מצות עשה. עי' ברא"ם פרשת יתרו י"ח פסוק כ': תוס' ד"ה טלית וכו' דנשים מברכות. עי' בכנסות אשרי פ"ג דסוכה סי' לד:

מסורת הש"ס

תרומות פ"י מ"א

[פי' סיפק כפי' רש"י שלפנינו שם כה: ד"ה ולאו וכו']

[ועי' תוס' מנחות מ: ד"ה תכלת]

[ועי' תוס' כתובות מט: ותוס' ב"ב ח: ד"ה אכפייה]

צ"ל אלא מסברא

[צ"ל בפרק]

[צ"ל כדקתני]

צ"ל טחלא

[ועי' תוס' ב"מ קיח. ד"ה מ"ט]

[צ"ל אמי]

צ"ל ואפילו

◆

רבינו גרשום

אין ב"ד שלמטה מוזהרין עליה. כלומר זהו מתן שכרה בצידה למען יאריכון: דלמא התם בכבדא דאיסורא. לרב ספרא לא מיירי באינה נאסרת אלא הכי קאמר ליה לר' זירא דלמא מה דאמר אוסרת בכבדא דאיסורא ומשום שמנונית: